

* 3. A hangjelölés (17.)

A szavak és a szóalakok leírását meghatározó elvek: a kiejtés szerinti írásmód, a szóelemző írásmód, a hagyomány szerinti írásmód és az egyszerűsítő írásmód.

3.1 A kiejtés szerinti írásmód (18–47.)

3.1.1 A szavak legnagyobb részének csak egyetlen, az általános köznyelvi kiejtést tükröző írott formája van. De az *i, í, u, ú, ü, ő* ejtése gyakran ingadozhat.

Húzd alá a helyes alakot! Előfordulhat, hogy a szópár mindkét tagja helyes.

<i>színes</i> – <i>színes</i>	<i>gyűjtemény</i> – <i>gyűjtemény</i>
<i>szíves</i> – <i>szíves</i>	<i>gyűrű</i> – <i>gyűrű</i>
<i>ágyú</i> – <i>ágyu</i>	<i>kesztyű</i> – <i>kesztyű</i>
<i>lapu</i> – <i>lapú</i>	<i>áru</i> – <i>árú</i>
<i>szegfü</i> – <i>szegfű</i>	<i>izes</i> – <i>ízes</i>
<i>kenguru</i> – <i>kenguru</i>	<i>hüsit</i> – <i>hűsít</i>

3.1.2 *Vannak olyan szavak, amelyek a köznyelvben kétféle alakban használatosak.*

a) Írd be az alakváltozat hiányzó párját!

<i>fedő</i> –	<i>benn</i> –
<i>söprű</i> –	<i>kint</i> –
<i>csuda</i> –	<i>gyerek</i> –
<i>lábás</i> –	<i>bólingat</i> –
<i>leány</i> –	<i>kacsintgat</i> –
<i>csöpp</i> –	<i>tekinget</i> –

b) Egészítsd ki az alábbi összetett szavakat a fenti alakváltozatok valamelyikével!

<i>kőbarlang</i>	<i>lakásos (nyelvtanfolyam)</i>
<i>szarvas</i>	<i>védelmi (törvény)</i>
<i>tejes</i>	<i>tető</i>
<i>kémény</i>	<i>hab</i>

3.1.3 Pótold a hiányzó i, í, u, ú, ü, ő magánhangzót az alábbi szósorokban!

<i>h...sz</i>	<i>h...szat</i>	<i>h...szadik</i>
<i>...szik</i>	<i>...szkál</i>	<i>...szoda</i>
<i>v...zre</i>	<i>v...zes</i>	<i>v...zet</i>
<i>t...zi</i>	<i>t...zes</i>	<i>t...zek</i>

3.1.4

Figyeld meg az alábbi szavakat, majd fogalmazd meg a közkeletű idegen szavak jelentős részére vonatkozó szabályt, és írd be a 3.1.4 pontba!

<i>szláv – szlavista</i>	<i>kultúra – kulturális</i>
<i>hérosz – heroikus</i>	<i>hipnózis – hipnotizál</i>
<i>passzív – passzivitás</i>	<i>típus – tipikus</i>

3.1.5 Ha a szóvégi t-t mássalhangzó előzi meg, akkor -at, -et, ha magánhangzó, akkor -tat, -tet a képző a t végű igékben.

Írd be az alábbi igék műveltető képzős (E/3, jelen idő, kijelentő mód) alakját a megfelelő helyre: *sejt, bont, nyit, fest, süt, gyűjt, köt, tanít*.

<i>új üveget</i>	<i>könyvet</i>
<i>szobát</i>	<i>ablakot</i>
<i>papírt</i>	<i>kenyeret</i>
<i>azt</i>	<i>vele egyetemen</i> <i>a lányát</i>

3.1.6 A felszólító mód jele a szótövek nagyobb részéhez -j alakban kapcsolódik, de egyéb változatokban is előfordulhat.

Égészítsd ki a táblázatot a minta alapján a hiányzó alakokkal!

fúj	fújjon	fújjunk
lő		
folyik		
mos		
lopódzik		
hisz		